

35 Wederopstanding des Vleesches

“Ik verwacht de opstanding der dooden.” Zoo heeft de Kerkvergadering te Nicea in het jaar 325 de belijdenis der kerk uitgesproken. De zoogenaamde Apostolische Geloofsbelijdenis, die in Roomsche en Protestantische kerken wordt voorgelezen, zegt het minder juist: “Ik geloof de wederopstanding des vleesches.” En de Belijdenis des Geloofs van de Gereformeerde kerken in Nederland verduidelijkt dat, door te schrijven, dat al degenen, die gestorven zullen wezen, uit de aarde zullen verrijzen, de ziel samengevoegd en vereenigd zijnde met haar eigen lichaam, in hetwelk zij zal geleefd hebben. En de Heidelbergsche Catechismus zegt in vraag 57, dat dit mijn vleesch wederom met mijn ziel vereenigd zal worden.

Ik noemde de Apostolische Geloofsbelijdenis minder juist dan die van Nicea. Het maakt verschil, of ik de opstanding der dooden verwacht of de wederopstanding des vleesches. Wie dat eerste verwacht, veronderstelt, dat de dooden dood zijn en weer opstaan, als iemand, die van zijn slaap ontwaakt. Wie de wederopstanding des vleesches gelooft, veronderstelt, dat alleen het vleesch dood is, en dat de ziel niet gestorven is. Zooals de Heidelbergsche Catechismus het dan ook in vraag 57 uitspreekt, dat mijn ziel na dit leven van stonde aan tot Christus, haar Hoofd, zal worden opgenomen.

Hier staan twee beschouwingen tegenover elkander: die van Nicea, dat de gestorvene dood is en weer zal opstaan, en die van de twaalf artikelen en van de Roomsche en Protestantische kerken, dat de gestorvene niet dood is, maar leeft, en dat alleen zijn vleesch gestorven is en weer zal opstaan.

Dat Nicea gelijk heeft, behoef ik voor mijn lezers niet meer te betoogen. De Schrift zegt niet, dat de dooden leven, maar dat zij zullen leven; de Schrift zegt niet, dat het vleesch zal opstaan, maar dat de dooden zullen opstaan. Christus zegt niet in Openb. 1:18: “Mijn vleesch is dood geweest,” maar: “Ik ben

dood geweest." Het geloof aan de onsterfelijkheid der ziel is nog altijd het gevolg op het geloof, dat de vrouw gaf aan het woord der slang: "Gij zult den dood niet sterven," terwijl wie aan het woord van God geloof geeft, het weet, dat de mensch — niet alleen het vleesch, maar de mensch — den dood zal sterven. De leer van de wederopstanding des vleesches staat in het nauwste verband met de onschrijfbaarlijke leer van de onsterfelijkheid der ziel. Pas bij de opstanding, zegt Paulus in 1 Kor. 15:53 en 54, worden de dooden onverderfelijk en onsterfelijk.

Dat mijn ziel van stonde aan na dit leven tot Christus opgenomen wordt, staat nergens in de Schrift. De teksten, die men voor deze bewering aanhaalt, spreken niet over de ziel, maar over den geest. Het stof keert weder tot de aarde als het geweest is, en de geest keert weder tot God, die hem gegeven heeft, zegt de Prediker. (12:7.) "Vader, in Uw handen beveel ik mijn geest," riep de Heer Jezus aan het kruis, en Stefanus bad: "Heer Jezus, ontvang mijn geest." (Hand. 7:59.) De geest keert weder tot God, niet de ziel. De ziel, dat is het bewustzijn, het besef, het begrip, het geheugen, het verstand, de wil, het gemoed, het gevoel van blijdschap en droefheid, van liefde en van haat, van bevrediging en van schuld. En van die ziel zegt de Schrift niet, dat ze tot God terugkeert. Ze zegt, dat de ziel na den dood in den hades is, dat is letterlijk: in het onzichtbare, in het onbekende. De geest keert terug tot God, de adem.

Geest en adem is in het Hebreuwsch hetzelfde woord: roach. In Ps. 104 staat roach in vers 29: "Neemt Gij hun adem weg," en in vers 30: "Zendt Gij Uw geest uit." Adam en ieder menschenkind wordt gevormd als een lichaam, en op het oogenblik van de geboorte zendt God den adem, den geest in dat lichaam, en dan wordt de mensch tot een levende ziel. (Gen. 2:7.) De mensch is een levende ziel, zoo lang hij ademt; neemt God den adem weg, dan is hij een doode ziel. Zoo wordt hij genoemd in Lev. 19:28; 21:11; 22:4; Num. 6:11; 9:6; 7:10; 19:11,13; Hagg. 2:14. De Staten-vertaling zegt daar overal dood lichaam, maar er staat doode ziel.

hij spreekt over de verschijningen, die hij van den Heer heeft gehad, maar woedend worden, wanneer hij zegt, dat Christus hem tot de Heidenen zendt. "Weg van de aarde met zulk een!" Over die vijandschap spreekt Paulus. Die vijandschap is door Christus gedood in Zijn kruisdood, want toen heeft Hij den tusschenmuur afgebroken. En nu komt er vrede.

Hij is onze vrede. Paulus spreekt er hier niet over, dat wij door Christus vrede met God hebben; dat heeft hij ons gezegd in Rom. 5. Hier gaat het over den vrede in de gemeente tusschen Jood en Heiden. Dien vrede maakt Hij. Die vrede is Hij, daardoor dat Hij gestorven is, en dus geen Israëliet meer is. De Opgestane is Jood en Heiden even na. En in Hem worden de beiden tot één nieuwen mensch.

Tot stand gekomen is dat op Golgotha; bekend gemaakt werd het door Paulus in den Efezerbrief, toen Israel als natie tijdelijk ter zijde gesteld was.

A. Lukkien

De adem, de geest des levens, keert bij den dood tot God terug. Die adem had geen bewustzijn, vóór hij in het lichaam kwam, en hij heeft evenmin bewustzijn als hij het lichaam verlaat. Juist de samenvoeging van den geest met het stoffelijk lichaam vormt de ziel en daarmee het bewustzijn. Dat houdt op met den dood. En volgens de Schrift blijft de mensch dan onbewust tot den dag, dat God opnieuw den adem des levens uitzendt en het gelaat des aardrijks vernieuwt, den dag der opstanding. (Ps. 104:30.)

Geloof aan de wederopstanding des vleesches en de onsterfelijkheid der ziel is ongelooft aan wat God gezegd heeft aangaande de dooden; verwachting van de opstanding der dooden is geloof aan wat God zegt. De mensch sterft en staat weer op, zoo zegt de Schrift. Het vleesch sterft en het vleesch staat weer op, maar de ziel leeft ondertusschen door, zoo zeggen de belijdenissen, die de menschen gemaakt hebben.

Maar hoe zullen de dooden opgewekt worden, en met hoe-danig lichaam zullen zij komen? Paulus stelt de vraag in 1 Kor. 15:35, en in zijn antwoord zegt hij, dat het dwaas is, wederopstanding van het vleesch te verwachten. Men zaait toch geen korenhalmen, zegt hij met een vergelijking, men zaait zaadkorrels, van tarwe of wat dan ook. En die zaadkorrel komt niet weer op, maar God doet uit het graf van den gestorven zaadkorrel een lichaam opstaan, dat geheel anders is dan het gezaaide zaad. God geeft een lichaam, en aan ieder zaad zijn eigen lichaam, want Hij houdt Zich aan de wetten, die Hij aan Zijn schepping gaf. Uit een tarwekorrel groeit een tarwehalme, maar de halme is de korrel niet. De korrel sterft en vergaat. Het vleesch wordt in het graf gelegd, en het vleesch staat niet weer op. Paulus zegt, dat we dwaazen zijn, als we de opstanding van het vleesch verwachten.

Wat dan? Als het vleesch niet opgewekt wordt, wat wordt dan wel opgewekt? Wel, zegt Paulus, een natuurlijk lichaam wordt gezaaid, een geestelijk lichaam wordt opgewekt, en dan

legt hij er nog eens den nadruk op, dat er een natuurlijk lichaam is en een geestelijk lichaam.

Laat me nu allereerst opmerken, dat het met de vertaling van het woord natuurlijk niet in orde is. Natuurlijk is in het Grieksch *fusikos*; dat woord staat in Rom. 1:26, 27 en in Rom. 11:12, 24. Maar hier staat *psuchikos*. *Psuchè* [of *psychè*] is ziel; de vertaling van *psuchikos* zou zielsch moeten zijn, zoo dat woord bestond. Het woord zegt dus, dat dit ons lichaam door de ziel geregeerd en geleid wordt. De tegenstelling van het zielsche lichaam is het geestelijke lichaam, het lichaam, dat bestuurd wordt door den geest.

Ter verduidelijking wordt Adam aangehaald, die tot een levende ziel werd, en Christus, die tot een levendmakenden geest werd. Adam had een zielsch lichaam, en wij erven dat van hem. Christus heeft na Zijn verheerlijking een geestelijk lichaam. Adam is uit de aarde, aardisch; eigenlijk staat er: grondsch. Adam had een lichaam, genomen uit den grond, uit het stof der aarde; Christus is de Heer uit den hemel, die door den Vader verheerlijkt is met de heerlijkheid, die Hij bij den Vader had, eer de wereld was. (Joh. 17:5.) Wij dragen het beeld van den grondsch, van Adam; wij zullen het beeld van den Hemelschen dragen. Dat beeld krijgen wij bij onze opstanding, of als wij overblijven tot den dag van onze opnemering, dan zullen we tot dat beeld veranderd worden. Die verandering zou niet noodig zijn, indien de dooden opstonden in hetzelfde lichaam, waarin ze geleefd hebben. Neen, vleesch en bloed beërven het koninkrijk Gods niet; ons vernederd lichaam moet veranderd worden, opdat het gelijkvormig worde aan het verheerlijkte lichaam van onzen Redder. (Fil. 3:23.)

Maar, zegt iemand, Christus is toch opgestaan met een lichaam, dat vleesch en beenen had. (Luk. 24:39.) Zeker, Hij at visch en honig; wij hebben, zegt Petrus, met Hem gegeten en gedronken, nadat Hij uit de dooden opgestaan is. (Hand. 10:41.) Zoo goed als Lazarus, opgestaan uit de dooden, een der

worden als de Heidenen. (Hand. 15:11.) Verder moet hij niet gaan, want hij is bestemd om een apostel van Israel te zijn en niet een apostel van de gemeente uit de volken. Jakobus ziet in Hand. 15 niet zoo ver. Zijn blik reikt niet verder dan wat aan Israel beloofd is, en hij, de broeder des Heeren, komt niet zoo ver, dat hij Christus naar het vleesch niet meer kent. Van hem gaat dan ook de vleeschelijke verordening uit, dat de geloovigen uit de natiën zich moeten onthouden van afgodenoffer en bloed en het verstrikte en hoererij. Paulus had die verordeningen gewillig overgegeven aan de gemeenten van Klein-Azië, maar nu vercondigt hij, dat de tusschenmuur, de vijandschap in het vleesch van Christus, afgebroken is, en dat daarmee ook de verordeningen van Jakobus buiten werking zijn gesteld. Dat hij in Ef. 2:15 deze verordeningen bedoelt, is duidelijk; andere verordeningen hadden immers voor deze geloovigen nooit gegolden: de wet van Mozes was niet voor de andere natiën Hun wandel wordt voortaan niet geregeld door opgelegde verordeningen, maar door hun vernieuwd verstand, waardoor zij beproeven, wat den Heer welbehagelijk is. (Rom. 12:2; Ef. 5:10.)

Christus is onze vrede. Hij maakt vrede. Hij maakt die beide een. Hij scheidt die twee in Zichzelf tot één nieuwen mensch. Hij verzoent die beiden met God in één lichaam door het kruis, waarin Hij de vijandschap doodt. Hij brengt de blijde boodschap aan de verre natiën en aan de nabije Joden en geeft hun beiden toegang in één geest tot den Vader.

Het is duidelijk, dat Paulus in al deze uitdrukkingen de geloovigen uit Israel en die uit de natiën op het oog heeft, tusschen wie, al waren ze geestelijk één, toch naar het vleesch dezelfde tegenstelling bestond als tusschen Joden en Heidenen in het algemeen, een tegenstelling, die tot vijandschap werd. Het sterkste voorbeeld daarvan hebben we in Hand. 22, waar de vele tienduizenden (er staat myriaden) van Joden, die gelooven en die ijveraars voor de wet zijn, het best kunnen hebben, dat Paulus zijn geschiedenis van Damaskus verhaalt, en het goedvinden, dat

hangsel gescheurd is, is het dan niet vreemd, dat de prediking van orthodoxen en modernen beiden ons telkens brengt naar Christus naar het vleesch, naar Zijn prediking, Zijn gelijkenissen, Zijn wonderdaden; dat men zoo uitvoerig de geschiedenis van Zijn geboorte bespreekt, en zoo weinig zich bezig houdt met hetgeen Hij na Zijn opstanding geopenbaard heeft aan Zijn nieuwen apostel Paulus? Al de Schrift is van God ingegeven, en al de Schrift is vóór ons, en daar danken wij God voor. Wij willen ook gaarne weten, wat onze Heer zegt tot Zijn broeders naar het vleesch, maar we moeten niet vergeten, dat Hij tot ons en over ons alleen spreekt door onzen apostel Paulus.

De geloovigen uit de natiën, die verre waren, zijn nabij geworden door het bloed van Christus. Indien — wat niet naar Gods raad was, maar wat we ons toch kunnen denken — indien Israel Christus had aangenomen, dan zouden de natiën nooit nabij geworden zijn; ze zouden op den tweeden rang zijn gebleven en gezegend zijn door bemiddeling van Israel. Zoo hadden Israels profeten het voorzeggd en zoo zal het in de toekomst gebeuren. Maar God wilde ook een gemeente, die rechtstreeks met Hem in verbinding zou staan, en daartoe moest Christus sterven en de banden van het vlees verbreken. Dat hadden de profeten niet voorzeggd; dat openbaarde God door Zijn apostel Paulus.

Nu zijn de geloovigen uit de natiën één met die uit Israel. Maar daarmee worden ook de verordeningen, die de Israëlitische, Jerusalemsche gemeente had opgelegd aan de gemeente uit de bediening van Paulus, buiten werking gesteld. Ze had het gedaan met goede bedoeling. IJveraars voor de wet onder de Joodsche geloovigen wilden de besnijdenis voorschrijven aan de geloovigen uit de natiën. De apostelen van Jerusalem zijn wijzer, al verstaan ook zij nog niet, wat Paulus straks openbaar zal maken: dat er geen onderscheid is; dat allen te kort komen aan de heerlijkheid Gods en om niet gerechtvaardigd worden uit Zijn genade door de verlossing, die in Christus Jezus is. Petrus is er dicht aan toe om het te verstaan; hij gelooft op dezelfde wijze behouden te

aanzittende gasten was in het huis van Simon den melaatsche, (Joh. 12:2.) zat ook Hij na Zijn opstanding met de Zijnen aan tafel. Er moesten getuigen zijn, die aan Israel konden vertellen, wat ze gezien en gehoord en met de handen getast hadden van het woord des levens. (1 Joh. 1:1-3.) Christus is lichamelijk, zichtbaar, tastbaar opgestaan, met hetzelfde lichaam, waarmee Hij in het graf werd gelegd, en Thomas mocht de teekenen van de nagelen en van de speer zien en tasten.

Maar dat is niet het einde van de opstandingsgeschiedenis. De Heer dan, nadat Hij met hen gesproken had, is opgenomen in den hemel, zegt Markus, (16:19.) en Lukas geeft in het kort in zijn evangelie (24:50 en 51.) en uitvoerig in zijn tweede boek (Hand. 1:4-12.) het verhaal van des Heeren hemelvaart. Een volk nam Hem weg van hun oogen; wat daar achter gebeurde, behoefde de leerlingen niet te zien. Maar op den berg in Galilea hadden drie van hen het te voren reeds gezien, dat Hij veranderd werd van gedaante, dat Zijn aangezicht blonk als de zon en Zijn kleederen wit werden als het licht. (Matth. 17:2.) We noemen dat Zijn verheerlijking; welnu, wat daar voor een oogeblik gezien werd, werd volle werkelijkheid, toen Hij na Zijn opstanding verheerlijkt werd. Tot zoo lang moesten de discipelen over Zijn verheerlijking zwijgen; de menschen moesten vóór Zijn dood en opstanding niet weten, dat Hij verheerlijkt zou worden. Vóór Zijn hemelvaart vertoonde Hij Zich aan Zijn leerlingen met vele gewisse kenteekenen, gelijk Hij onder hen verkeerd had vóór Zijn dood. Maar wanneer Hij na Zijn hemelvaart Zich vertoont, dan is het in verheerlijkte gedaante. Saulus zag Hem op den weg naar Damascus in een licht, boven den glans der zon, (Hand. 9:3; 26:13.) zoodat hij en die met hem waren, ter aarde vielen. En toen Johannes op Patmos Hem zag in heerlijkheid, viel Hij als dood aan Zijn voeten. (Openb. 1:13-18.) Deze twee zagen den verheerlijkten Christus, niet meer den mensch met vleesch en beenen, maar den Heer uit den hemel, die ook een tijd lang gelijk wij het beeld van Adam, den aardschen, den grondschen,

had gedragen, maar die nu in Zijn verheerlijking het voorbeeld is, naar Wien wij het beeld van den Hemelschen zullen dragen.

Wat wij zullen ondervinden: verandering van het aardsche, het stoffelijke lichaam tot het hemelsche, het geestelijke lichaam, dat heeft onze Heer ook ondervonden. Bij ons geschiedt dat bij onze opneming den Heer tegemoet; bij Hem geschiedde het, toen Hij tot den Vader ging.

“Wij kennen van nu aan niemand naar het vleesch,” schrijft Paulus, ook Christus niet. (2 Kor. 5:16.) Indien Christus nu nog in het vleesch was, dan moesten wij Hem kennen naar het vleesch, of we zouden Hem niet kennen. Wie in Christus is, is een nieuwe schepping; het oude gaat voorbij, het wordt alles nieuw. Christus draagt niet meer het beeld van Adam; wij ook zullen verlost worden van dit lichaam des doods, en dan zullen ook wij elkander niet meer kennen naar het vleesch.

Laten we elkander toch niet langer vertellen, dat we met ons aardsche lichaam zullen opstaan. De Sadduceërs, die tot den Heer kwamen, meenden dat Hij geloofde aan de wederopstanding des vleesch; daarom vroegen ze: “Wiens vrouw zal zij zijn van die zeven?” Wanneer we lezen, wat de Christenheid belijdt, dan zou men geneigd zijn, ook deze dwaze vraag te doen.

Als Hij zal geopenbaard zijn, zullen wij Hem gelijken, want we zullen Hem zien, niet zooals Hij was op aarde, maar zooals Hij nu is in heerlijkheid. (1 Joh. 3:2.) Nu zijn wij nog niet in staat, Hem te zien zooals Hij is; een geestelijk lichaam kunnen wij met onze vleeschelijke oogen niet waarnemen. Saulus werd er blind van en Johannes als dood.

Paulus zegt ons in 1 Kor. 15 genoeg, om niet meer te denken aan het grondsche, stoffelijke lichaam, waarin wij op aarde leven. Er wordt gezaaid — er staat niet: het lichaam wordt gezaaid — in verderfelijheid, in oneer, in zwakheid; er wordt opgewekt in onverderfelijheid, in heerlijkheid, in kracht. Het zielsche lichaam wordt in het graf gelegd, en bij de opstanding wordt niet een verbeterde uitgave van dat lichaam opgewekt, maar een

geen boodschap voor de natiën. Eerst moest Hij verhoofd worden tot een Heer en Christus; eerst moest Hij openbaar worden Gods Zoon te zijn; eerst moest Hij geplaatst worden aan de rechterhand des Vaders, vóór de natiën den vrijen toegang hadden tot God.

Want toen Hij Zich ontleedigde en de menschen gelijkvormig werd, toen werd Hij meteen een Israëliet, en als Israëliet stond Hij nader bij dat volk dan bij de andere volken. Toen Hij gestorven was en opgestaan en opgevaren, toen was Hij geen Israëliet meer. Maar ook toen nog in de bedeeling van de Handelingen der Apostelen, wendde Hij Zich weer door Zijn apostelen tot Israel, om Zijn volk te vragen, dat ze Hem zouden aannemen, opdat het aangename jaar des Heeren zou aanbreken. Israel heeft — naar Gods verborgen raad — dat niet gedaan, en toen verbrak Hij Zelf den band met Zijn volk, en hield de voorrang van Israel op. Toen werd het pas geldig, wat op het kruis was geschied: dat het voorhangsel, Zijn vleesch, was gescheurd; dat de tusschenmuur, Zijn vleesch, was afgebroken, zoodat voor Jood en niet-Jood de toegang vrij was tot den troon en tot het hart des Vaders.

Paulus heeft ook “Christus naar het vleesch” gekend. Of hij ooit den Heer ontmoet heeft tijdens Diens omwandeling op aarde, daarover spreekt de Schrift niet, en dat bedoelt Paulus niet in 2 Kor. 5:16. Paulus heeft Christus gepredikt als den Messias van Israel; dat heeft hij gedaan, tot hij geen plaats meer had in Griekenland, Macedonië en Klein-Azië en hij naar Jerusalem ging om er gevangen genomen te worden. Op dat keerpunt van zijn geschiedenis schreef hij zijn tweeden brief aan de Korinthiërs en toen nam hij zich voor, om Christus naar het vleesch voortaan niet meer te kennen. Nu is Christus voor hem enkel nog Gods Zoon in de heerlijkheid, en nu is de tusschenmuur der omheining, de vijandschap in Zijn vleesch, afgebroken. Geschied was dat op het kruis, maar de openbaarmaking wachtte, tot Paulus het aanduidde in den tweeden Korintherbrief en het openlijk bekend maakte in Ef. 2.

Maar wanneer nu de tusschenmuur afgebroken en het voor-

reeds zeide, er staat in het 14e vers niet: “den tusschenmuur der omheining afbrekende, heeft Hij de vijandschap in Zijn vleesch te niet gemaakt, namelijk de wet der geboden in inzettingen bestaande,” alsof Christus den steenen muur afbrak en alsof de wet der geboden de vijandschap was in Zijn vleesch; maar er staat: “den tusschenmuur der omheining afbrekende, de vijandschap in Zijn vleesch, stelt Hij de wet der geboden in verordeningen buiten werking,” zoodat de vijandschap in Zijn vleesch de tusschenmuur was, dien Hij afbrak. Het vleesch van Christus maakte scheiding en sloot de geloovigen uit de natiën buiten, zoodat ze geen gelijk deel konden hebben met de geloovigen uit de Joden, zoolang Zijn vleesch nog iets was, waarmee rekening werd gehouden.

Maar het vleesch van Christus was evenzeer een hindernis voor de Joden, zooals de schrijver van den Hebreërbrief ons leert. Hij vergelijkt dat vleesch niet met den tusschenmuur, want die was voor hem, den Hebreër, geen beletsel. Maar hij vergelijkt het met het voorhangsel. (Hebr. 10:20.) De Hebreër had immers ook geen vrijen toegang tot God. In het heilige der heilige, daar was Gods troon. Maar de Israëliet kon niet verder gaan dan tot in den voorhof. Was hij een priester, dan mocht hij in het heilige gaan om dienst te doen, maar dan scheidde nog het voorhangsel hem van Gods troon. Achter dat voorhangsel ging alleen de hooge priester, eenmaal des jaars, niet zonder bloed. Het voorhangsel maakte scheiding tusschen God en het volk. En de Hebreërbrief noemt het vleesch van Christus het voorhangsel. Zou de weg, de versche en levende weg tot God openbaar worden, dan moest dat voorhangsel scheuren, dan moest Christus sterven, gelijk zinnebeeldig het voorhangsel van den tempel scheurde bij Zijn dood.

En zouden de natiën den vrijen toegang tot God hebben op gelijken voet als Israel, dan moest evenzoo de tusschenmuur afgebroken worden, dat wil zeggen: dan moest Christus sterven, want Zijn vleesch was die tusschenmuur.

Immers, zooals we gezien hebben, Jezus van Nazareth had

geestelijk lichaam. Laten we ook in dezen de Schrift gelooven, en niet de overleveringen der meuschen.

A. Lukkien

de volken toegezegd. Het eenige, dat de profeten hun hebben beloofd, is, dat ze in de toekomst zullen worden gezegend door bemiddeling van Israel. De geloovigen van Paulus' bediening hebben hoop naar den geest; zij zullen opgenomen worden den Heer tegemoet in de lucht en zij zullen altijd met Hem zijn, maar waar ze dan zullen zijn en hoe hun zegeningen zullen wezen, dat was hun vóór den Efezerbrief nog niet bekend gemaakt. Naar het vleesch — en daarover gaat het hier — hadden de geloovigen uit de natiën geen hoop.

En ze waren zonder God in de wereld. Zeker, ze hadden geleerd, God in geest en in waarheid te aanbidden, maar naar het vleesch hadden ze geen God. Jehovah was de God van Israel; aan de volken had Hij volgens Deut. 4:19 de zon, de maan en de sterren des hemels ter aanbedding uitgedeeld, en de volken hadden zich bovendien de demonen tot goden gemaakt. (1 Kor. 10:20.) Maar de geloovige Efeziërs hadden zich van deze afgoden bekeerd tot den levenden God, en wanneer ze nu Hem wenschten te aanbidden in Zijn tempel te Jerusalem, dan mochten ze er niet komen. De tusschenmuur der omheining stond hun in den weg. Toen Trofimius de Efeziër met Paulus in Jerusalem was, bleek het hem duidelijk, dat hij zonder God in de wereld was. Zijn afgoden had hij niet meer, en de God van Israel was zijn God niet. Op de valsche beschuldiging, dat Paulus hem in den tempel had gebracht, werd immers de apostel gegrepen en gevangen genomen. (Hand. 21:28-30.)

Geestelijk waren de geloovigen uit de volken niet buiten Christus en niet zonder God, maar *naar het vleesch* was alles waar, wat Paulus van hen zegt in Ef. 2:11 en 12: ze waren buiten Christus, vervreemd van het burgerschap Israels! ze waren gasten van de verbonden der belofte, ze hadden geen hoop en ze hadden geen God.

De tusschenmuur stond hen in den weg. De tusschenmuur van steen? Neen, de tusschenmuur, die gevormd werd door het vleesch van Christus. Dat klinkt vreemd, maar zooals ik

zedelijke en burgerlijke wetten, zooals geen volk die kende. Maar niemand kon dat burgerrecht verkrijgen anders dan door besnijdenis van het vleesch, en dan waren er voor sommige volken nog beperkende bepalingen. (Deut. 23:2, 3.) Wie onbesneden was naar het vleesch, stond buiten dat burgerschap, het eenige burgerschap, dat stand houdt alle eeuwen door.

Ze waren gasten van de verbonden der belofte. Vreemdelingen, zegt de gewone vertaling, en dat is even goed. We moeten bedenken, dat in dien tijd voor de vreemdelingen bijna nergens herbergen bestonden, en dat de vreemdelingen dus als gast moest inwonen bij een der burgers van het land, zooals de geschiedenis van Paulus ons gedurig laat zien. (Lydia, Jason, Aquila, Filippus, Mnason.) Een vreemdeling was een gast.

De wet maakte Israel niet vijandig tegen vreemdelingen. God heeft den vreemdeling lief; daarom moet Israel, dat zelf vreemdeling is geweest in Egypte, den vreemdeling liefhebben. (Deut. 10:18, 19.) De vreemdeling mocht dus gaarne als gast aanzitten aan de tafel, maar hij werd geen lid van het gezin. Zoo hadden de geloovigen uit de natiën tot dusver als gasten genoten van Israels geestelijke zegeningen, maar niet als kinderen des huizes. De verbonden der belofte, de beloofde verbonden, zoo noemt Paulus hier de geestelijke zegeningen, gelijk hij het ook doet in 2 Kor. 3:6, want naar den geest waren de geloovigen uit Israel de zegeningen van Israels nieuwe verbond reeds deelachtig, hoewel de stoffelijke zegeningen en de uitbreiding van het verbond tot het geheele volk wacht op de wederaaneming van Israel. En aan die verbonden der belofte hadden de geloovigen uit de natiën geen deel; ze mochten er enkel van genieten als vreemdelingen.

Ze hadden geen hoop. Israel had een hoop. Israel is het koninklijk priesterdom, dat heerschappij zal hebben over al de volken en alle volken tot God zal brengen. Israel weet, dat de Messias hun Koning zal zijn, dat ze zullen zitten onder hun wijnstok en hun vijgeboom; dat het land zijn gewas zal geven, dat geen inwoner zal zeggen: Ik ben ziek. Niets daarvan is aan

Men beschuldigt mij van eigenwaan, omdat ik van de vertaling van Rom. 5:19 in de "Proeve van een Nieuwe Vertaling" van het Ned. Bijbelgenootschap heb durven schrijven: "Dat is geen vertalen meer, dat is eigen meening zeggen."

Die Proeve schrijft: "Gelijk door de ongehoorzaamheid van dien eenen mensch talloos velen zondaren geworden zijn, zoo zullen ook door de gehoorzaamheid van dien anderen talloos velen rechtvaardigen worden." Ik heb in plaats van "talloos velen" gelezen "de velen." In het Grieksch staat hier: *hoi polloi*. Beteekent dat: talloos velen, of: de velen? Beteekent *hoi*: talloos, of: de?

De vraag is te dwaas om ze te beantwoorden. Wie vijf woorden Grieksch geleerd heeft, weet dat *hoi* het meervoudige lidwoord de is, en geen geleerde spreekt dat tegen. Paulus heeft dus geschreven: de velen. Wanneer ik een boek uit het Duitsch vertaal, en ik lees daar de woorden: die Vielen, dan vertaal ik: de velen, en niet: talloos velen. Vertalen is overbrengen in een andere taal, meer niet. De vertaler moet geen gedachten van hem zelf bijvoegen of gedachten van den schrijver weglaten; anders is hij geen vertaler meer, maar medeschrijver. De vertaler heeft zich alleen te bemoeien met de woorden en volzinnen van den schrijver, om die zoo nauwkeurig mogelijk in zijn eigen taal weer te geven.

Wie *hoi polloi* vertaalt door talloos velen, laat het aanwijzende de weg, en voegt het bepalende talloos bij. Talloos velen is iets anders dan de velen. De velen in vers 19 wijst terug op alle menschen in vers 18; over alle menschen tot veroordeeling en over alle menschen tot levensrechtvaardiging. Laat het woord de weg en de beteekenis verandert; dan zijn het alleen maar vele menschen en niet meer alle. Maar dan zijn in vers 19 ook niet alle menschen tot zondaren gesteld. Velen is een beperkt getal; de velen, alle menschen van vers 18, sluit niemand buiten. Zijn allen

tot zondaren gesteld, dan zullen ook allen tot rechtvaardigen gesteld worden.

De bijvoeging talloos maakt het niet beter. Talloos velen is een zeer rekbaar begrip, want het is een overdrijving. Niets is talloos, alles kan geteld worden. Daarom zal de een met talloos velen honderdmaal meer bedoelen dan de ander. Spreek ik over de tallooze ongelukken, die er gebeuren, dan is dat talloos toch nog wel wat minder dan wanneer ik de sterren talloos noem.

Maar juist omdat talloos een vaag begrip is, mag het hier niet gebruikt worden, want de lezer kan bij het eene talloos iets anders denken dan bij het andere. Talloos velen werden zondaren, dat zijn heel veel menschen; talloos velen worden rechtvaardigen, dat zijn ook wel heel veel menschen, maar toch veel minder dan het aantal, die zondaren worden. Dat kan men lezen uit de vertaling van de Proeve.

En dat zoo gelezen wordt, blijkt uit den uitleg van Prof. Veldhuizen in "Tekst en Uitleg." Rom. blz. 103. Daar lees ik: "Wat de ongehoorzaamheid van den éénten eersten Adam bedierf, heeft de gehoorzaamheid van den tweeden meer dan uitgewischt. Hij brengt de zijnen verder dan de eerste mensch vóór den val was. Ze zullen inderdaad rechtvaardig worden. We moeten echter niet voorbijzien, dat alle menschen, als uit zijn geslacht, afhangen van Adam, maar dat alleen zij, die 'in Christus' zijn, deelen in het heerlijke herstel, dat door den verlosser is aangebracht."

Is dat laatste dan niet waar? Ja, maar dat is betrekkelijk waar. Dat geldt het "eeuwige" leven, het leven in de toekomstige eeuwen, maar dat geldt niet de alverzoening in de voleinding der eeuwen. Maar wie weet dat onderscheid! De algemeene Christelijke kerk kent niet anders dan één oordeel, en daarna eindelooze zaligheid of eindelooze verdoemenis. Dat Christus aan het einde der eeuwen de verlostte en voltooidde schepping aan den Vader overgeeft, opdat God zij alles in allen, dat heeft de kerk vergeten. En onder den invloed van de leer vertaalt de een: talloos velen; de ander: de talloos velen; een derde: die

grote scheiding tusschen de geloovigen uit Israel en die uit de volken.

De laatsten waren in dien tijd buiten Christus. Is dat niet te sterk gezegd? Neen. Dat blijkt uit de zoogenaamde evangeliën.

Wanneer de Heer Zijn apostelen uitzendt om te prediken, dan is het eerste woord, dat Hij tot hen zegt: "Gij zult niet heengaan op den weg der Heidenen." (Matth. 10:5.)

Een broeder, die geen gehoor geeft aan de vermaning van de gemeente, wordt in den ban gedaan, en wordt behandeld als een Heiden. (Matth. 18:17.)

De Kanaeese vrouw krijgt geen gehoor, wanneer ze Christus aanspreekt met den titel Zoon van David, en toch is dat Zijn naam, waarmee Hij begroet wordt door de blinden van Jericho, (Matth. 20:30.) waarmee Hij ingehaald wordt in Jerusalem (Matth. 21:7.) en waarmee de steenen Hem zullen toeroepen, wanneer de kinderen moeten zwijgen. (Luk. 19:40; Matth. 21:15, 16.) En wanneer de vrouw Hem Heer noemt, luistert Hij, want Hij is Heer van allen, gelijk Petrus tot den Heiden Cornelius zegt, (Hand. 10:36.) maar ook dan nog krijgt ze de kruimels van de hondjes en niet het brood van de kinderen. (Matth. 15:26, 27.)

Werkelijk, wie niet tot het volk van Israel behoorde, was *naar het vleesch* buiten Christus, had geen rechtstreeksch deel aan Christus. Christus was een dienaar der besnijdenis om te bevestigen de beloften der vaders. En de Heidenen? Ze zouden God verheerlijken vanwege de barmhartigheid, die hun door Israel toekwam, zooals de profeten voorzegt hadden. Zoo schreef Paulus zelf nog in den Romeinenbrief. (15:8-12.) Welke geestelijke zegeningen de geloovigen van Paulus' bediening ook mochten genieten, naar het vleesch waren zij buiten Christus. Christus was de Messias van Israel.

Ze waren vervreemd van het burgerschap Israels. Het burgerschap van Israel te bezitten was een groot voorrecht. Hun waren de woorden Gods toebetrouwd; van hen waren de verbonden en de wetgeving en de eeredienst en de beloften. Zij hadden

het nu niet meer) maar er staat: gij Heidenen (dat zijt ge nog) gij waart eertijds buiten Christus, enzoovoort Heiden ziet volstrekt niet op geloof of godsdienst; Heiden ziet uitsluitend op rasverschil, en daarom doen wij verstandig, het woord Heiden in onze vertalingen niet te gebruiken, omdat het misverstand wekt. Natiën is de juiste vertaling.

De geloovige Efeziërs behooren tot de natiën, de niet-Joden, en uit dat oogenpunt worden ze hier beschouwd. Laten we daarbij goed acht geven op het woord vleesch. Zij zijn de natiën in het vleesch; de Joden zijn de met handen gemaakte besnijdenis in het vleesch. Daarover gaat het hier, gelijk in het 18e en het 22e vers gesproken wordt over beider toestand naar den geest. Naar het vleesch zijn zij de natiën; naar het vleesch zijn de Joden de besnijdenis.

Onbesneden te zijn, dat was iets, waarvan de Heiden zich niets aantrok, want dat was de natuurlijke toestand van den mensch. Maar zoodra de Heiden met den Jood in aanraking kwam, bemerkte hij het onderscheid, want de Jood beschouwde den onbesneden als een minderwaardige. En mocht daarin de hoogmoed van den Jood tot uiting komen, toch was het waar, dat de wet den onbesneden niet met den Jood op één lijn stelde. De Heidenen, tot wie hier gesproken wordt, mochten geestelijk ver staan boven de Joden en ver boven hen bevoorrecht zijn; zoodra het vleesch ter sprake kwam, stond de meest onwetende en meest onverschillige Jood ver boven den vroomsten geloovige uit de natiën.

Paulus zegt het duidelijk, dat hij spreekt over hun toestand naar het vleesch. De natiën naar het vleesch werden onbesneden genoemd door hen, die besnijdenis werden genoemd naar het vleesch, en dat het naar het vleesch is, dikt Paulus nog even aan door te zeggen, dat die besnijdenis met handen geschiedt, en dat die dus verricht kan worden door iemand, die geheel buiten het geestelijk leven staat.

Maar die toestand naar het vleesch maakt dan toch wel een

menigte menschen; een vierde vertaalt daarentegen: allen; een vijfde: het geheele geslacht. Wie van die allen heeft nu vertaald? Is vertalen dan: eigen meening zeggen? Ik heb misschien meer boeken vertaald dan de leden der vertalingscommissie van het Ned. Bijbelgenootschap samen, maar ik zou zulk een vertaling niet gaarne voor mijn rekening hebben. Ik zou vreezen, dat de schrijver zou zeggen: Dat heb ik niet geschreven. Paulus zegt hoi polloi, en de eenige vertaling daarvan is: de velen.

Ik ben zoo vrij geweest, na het verschijnen van de Proeve, mijn opmerkingen over talloos velen, en ook over het ontbreken van het woord gesteld, aan de Commissie bekend te maken. Dat lijkt wel brutaal van een leek, maar het is hier geen kwestie van geleerdheid, maar van opvatting.

Een andere vertaler zei mij, dat hij in principe tegen concordant vertalen was. Ik zal niet beweren, dat alle vertalers daar in principe tegen zijn, maar toch mag gevraagd worden: Hoe moet de Schrift worden vertaald? Moet de vertaler weergeven wat er staat, of wat hij meent, dat er bedoeld is? Moet de vertaling enkel een vertaling zijn of mag ze de opvattingen van den vertaler weergeven?

Ik meen, dat de vertaler niet anders mag doen dan vertalen. Iemand kan zijn meening over de Schrift wel geven in boek of tijdschrift, maar een vertaling moet de Schrift zelf zoo nauwkeurig mogelijk geven in onze eigene taal.

A. Lukkien

allen te verlichten, welke de bedeeling der verborgenheid is, — er staat oikonomia, bedeeling⁹, en niet koinonomia, gemeenschap — die van alle eeuwen verborgen geweest was in God. (Ef. 3:3-9.) Paulus heeft over deze verborgenheid: dat in de gemeente van Christus Jood en Heiden één lichaam zijn op voet van gelijkheid, niet geschreven in de brieven aan Romeinen, Korinthiërs, Galatiërs of Thessalonicensen. Hij schreef er pas over, toen Israel als natie in Hand. 28:25-28 voor een tijd aan het oordeel der verharding was overgegeven, en toen hij uit de gevangenis te Rome zijn brieven schreef naar Efeze, Filippi en Kolosse.

Vóór dien tijd gold het woord: eerst den Jood, ook den Griek, (Rom. 1:16; 2:10.) en Paulus heeft, zoolang hij reisde, zich aan dat woord gehouden. Toen waren de geloovigen uit de natiën de geestelijke goederen van Israel deelachtig. (Rom. 15:27.) Toen gaven de apostelen en onderlingen van Jerusalem verordeningen voor de broeders uit de Heidenen. (Hand. 15:23.) Toen waren de geloovigen uit de natiën gasten en logés van de geloovigen uit Israel. (Ef. 2:19.)

Wanneer we de verzen 11 en 12 van Ef. 2 oppervlakkig lezen, dan meenen we, dat er gesproken wordt over den toestand van de Efezische geloovigen, toen ze nog ongeloofig waren. Dat komt ten deele daarvandaan, dat wij altijd doen, alsof Heiden een tegenstelling was met Christen, en dat is het niet; een geloovige Heiden is even goed bestaambaar als een geloovige Jood. In de Schrift is Heiden de tegenstelling van Jood.

Maar het komt ook daarvandaan, dat in onze gewone vertaling het woord eertijds gegeven wordt als een bepaling van Heiden: gij, die eertijds Heidenen waart; terwijl de volgorde van de woorden in het Grieksch deze is: Daarom bedenkt, dat eertijds gij, de natiën in vleesch, de voorhuid genoemden door de genoemden besnijdenis in vleesch, handgemaakt, dat gij waart in dien tijd, enz. zoodat er niet staat: gij waart eertijds Heidenen (gij zijt

---

⁹beter is *huishouding*, *bedeling* duidt taalkundig op een *gave* in de huishouding, de huishouding is een *tijdperk* (soms ook wel met *beheer* vertaald)

37 De wil van de Mensch

Het gaat hier over de verhouding van Jood en Heiden. De Jood was omheind door de wet; de tempel was omheind door een muur. Herodes had een voorhof der Heidenen laten bouwen, maar verder mocht de Heiden niet gaan. Als hij verder wilde gaan, stond hij voor een muur met poorten, en met opschriften in steen, aldus luidende: "Geen vreemdeling mag binnen de omheining van den tempel komen. Wie het toch doet, zal zelf verantwoordelijk zijn voor zijn dood, die zeker zal volgen." (Een steen met zulke een opschrift werd niet lang geleden opgegraven.)

Maar als we nauwkeurig lezen, zien we, dat het hier niet gaat over de verhouding van Jood en Heiden in het algemeen, maar over de verhouding van de geloovigen uit de Joden en de geloovigen uit de Heidenen. Christus, die onze vrede is, maakt de beide één, zegt de apostel. Hij maakt de Joden en de overige natiën niet één, maar Hij maakt de geloovige Joden en de geloovige Heidenen één, maakt vrede tusschen die twee groepen van geloovigen en verzoent de twee tot God in één lichaam door het kruis. Door het kruis doodt Hij de vijandschap tusschen die twee, zegt Paulus, zoodat de geloovigen uit de andere natiën voortaan niet meer vreemdelingen en bijwoners zijn bij de geloovigen uit de Joden, maar medeburgers der heiligen en huisgenooten Gods. Ze vormen nu een samen-lichaam, zegt hij in Ef. 3:6.

Maar wanneer het waar is, dat Paulus hier spreekt over de wederzijdsche verzoening van geloovige Joden en geloovige Heidenen, dan is het ook waar, dat hij ook in vers 11 en 12 niet spreekt over de Efeziërs, toen ze nog afgodendienaars waren, maar over hun toestand als geloovigen, vóór Paulus den brief aan de Efeziërs schreef. Aan Paulus was opgedragen, de verborgenheid bekend te maken, dat de geloovigen uit de natiën samen-erfgenamen zijn, samen-lichaam, samen-deelgenooten der belofte. Die verborgenheid was in andere gestichten aan de kinderen der menschen niet bekend gemaakt. Ze werd ook niet bekend gemaakt door Petrus of Johannes. Aan Paulus is opgedragen

De Schrift zegt in Rom. 5:19, dat God door de ongehoorzaamheid van den eenen mensch, Adam, de velen — dat zijn alle menschen volgens vers 18 — tot zondaren heeft gesteld, en dat Hij door de gehoorzaamheid van den Eenen diezelfde velen tot rechtvaardigen zal stellen. Over dat laatste spreek ik thans niet. Wat het eerste betreft, vertelt vers 12 ons, hoe God dat gedaan heeft. Door één mensch is de zonde in de wereld gekomen, en door de zonde de dood. Die dood is doorgestaan tot alle menschen, en dientengevolge zijn zij allen zondaars geworden.

Dat op de ongehoorzaamheid van Adam de dood zou volgen, had God zoo verordineerd. Hij had het te voren gezegd: Gij zult den dood sterven. Den dood sterven wil niet alleen zeggen, dat er een einde aan het leven komt; het wil zeggen, dat de mensch voortdurend stervende is. Stervende zult gij sterven, staat er letterlijk. Dat de dood van Adam tot al zijn nakomelingen doorgaat, is eveneens Gods bestel; Hij heeft de wet der erfelijkheid gegeven in Zijn schepping, en zoo werden allen stervende menschen als Adam. Van allen geldt het: Stervende zult gij sterven. Maar daarmee zijn ze tevens zondaren geworden. Ten gevolge van den dood, dien ze in zich hebben, kunnen ze niet bereiken, wat ze behoorden te bereiken; hun lichaamsgesteldheid en hun geestkracht zijn onvoldoende. Zoo blijkt het Gods bestel te zijn, dat alle menschen van Adam af zondaren zijn. Hij heeft bedoeld, dat we zondaren zouden zijn.

Uit dit feit hebben sommige menschen de gevolgtrekking gemaakt: God wil, dat wij zondigen. Wanneer wij zondigen, zoo zeggen ze, dan is dat, omdat God het wil. Wij kunnen geen enkele zonde doen, of God heeft geweld, dat wij zouden zondigen. Al onze zondige daden hebben wij gedaan door den wil van God.

Of die redeneering juist is, vragen we niet aan ons gezond verstand, want ons verstand is niet gezond; dat staat ook onder de wet: Gij zult den dood sterven. We vragen het aan de Schrift,

38 De Middelmuur des Afscheidfels

Ef. 2:14 en 15 luidt in de Statenvertaling: "Want Hij is onze vrede, die deze beide één gemaakt heeft, en den middelmuur des afscheidfels gebroken hebbende, heeft Hij de vijandschap in Zijn vleesch te niet gemaakt, (namelijk) de wet der geboden in inzettingen (bestaande) opdat Hij die twee in Zich zelf tot één nieuwen mensch zou scheppen, vrede makende."

Letter voor letter concordant uit het Grieksch vertaald luiden die woorden: "Hij want is de vrede van ons de makende de beide één en den tusschenmuur der omheining afbrekende de vijandschap in het vleesch van Hem de wet der geboden in verordeningen buiten werking stellende opdat Hij de twee zou scheppen in Zich zelf tot één nieuwen mensch makende vrede."

Dat is verstaanbaar, maar het is nog geen goed Nederlandsch. In onze taal moet het ongeveer zoo luiden: "Want Hij is onze vrede, Hij, die de beide een maakt, en den tusschenmuur der omheining afbrekende, de vijandschap in Zijn vleesch, stelt Hij de wet der geboden in verordeningen buiten werking, opdat Hij de twee in Zich zelf tot één nieuwen mensch zou scheppen, vrede makende."

Ik laat aan den lezer over te beoordeelen, welke van de twee vertalingen zich het dichtst aansluit aan het oorspronkelijke. Over mijn vertaling van tusschenmuur, omheining, buiten werking stellen, spreek ik nu niet, maar ik wil er uw aandacht op vestigen, dat volgens de Statenvertaling de wet der geboden in inzettingen de vijandschap in Zijn vleesch is — ze heeft immers om dat duidelijk te maken het woord namelijk ingevoegd — en volgens mijn vertaling is de tusschenmuur der omheining de vijandschap in Zijn vleesch.

Hoe de wet der geboden in verordeningen de vijandschap kan zijn in het vleesch van Christus, heb ik nooit kunnen begrijpen; ik hoop den lezer duidelijk te maken, dat de vijandschap in Zijn vleesch de tusschenmuur der omheining was.

aan hetgeen God gezegd heeft. De Schrift is gezond.

En dan vinden we, dat God te allen tijde de zonde verboden heeft, en den mensch heeft gezegd, dat hij niet moest zondigen. Dat zegt Hij van Adam af ieder mensch in diens geweten. Alle Heidenen weten wel, dat moorden, echtbreken, stelen en liegen niet goed is. Ze hebben wetten gemaakt, waarin de zonde kwaad wordt genoemd en strafbaar wordt gesteld. Aan Israel heeft God Zijn wetten gegeven en door de profeten heeft Hij het hun telkens herhaald: "Dit is de weg; wandelt daarin." Een pedagoog was de wet voor hen, een dienaar, die hen moest leiden in het rechte spoor. De Heer Jezus heeft in Zijn Bergrede die wet verscherpt, zoodat niet alleen de booze daad, maar ook de inwendige begeerte tot die daad strafbaar werd gesteld. In het Evangelie der voorhuid werden de geloovigen uit de volken niet onder de wet van Sinai geplaatst, maar ze ontvingen een vernieuwd verstand, om te beproeven, welke de goede en welbehagende en volmaakte wil van God zij, (Rom. 12:2.) en om hen daarin te helpen, gaf God hun nog voorschriften en regels, waaraan ze kunnen toetsen, of hun vernieuwd verstand wel in overeenstemming is met den wil van God. (Rom. 12, 13, 14; 1 Kor. 10, 13; Gal. 5, 6; Ef. 4, 5, 6; Kol. 3, 4; 1 Thess. 4, 5.)

"Dit is de wil van God: uw heiligmaking." (1 Thess. 4:3.)
"Weest heilig, want ik ben heilig." (Lev. 19:2; 1 Petr. 1:15, 16.)
"Weest volmaakt, gelijk uw Vader, die in de hemelen is, volmaakt is." (Matth. 25:48.) Daar hebben wij den wil van God ten opzichte van den mensch. God wil, dat de mensch niet zondigt, maar dat hij heilig zal zijn. Wie daar tegenover zegt, dat God wil, dat de mensch zal zondigen, geeft zijn eigen redeneeringen over een niet begrepen tekst, in plaats van te zeggen wat de Schrift zegt.

En toch is het waar, dat God ons tot zondaren gesteld heeft. Maar niet opdat wij zouden zondigen. God heeft ons tot zondaren gesteld, en ons tevens in ons geweten de begeerte gegeven om niet te zondigen. Een mensch kan zijn geweten met een brandijzer

toeschroeven. Maar zoolang hij dat niet gedaan heeft, zegt zijn geweten hem voortdurend: Gij moet niet zondigen, en dat hij toch zondigt is, omdat hij den dood in zijn leden heeft. Tegelijk heeft de mensch de neiging om te zondigen en de begeerte om niet te zondigen. De Apostel Paulus drukt het in Rom. 7:22 en 23 zoo uit: "Ik heb een vermaak in de wet Gods naar den inwendigen mensch, maar ik zie een andere wet in mijn leden, die strijdt tegen de wet van mijn gemoed, en mij gevangen neemt onder de wet der zonde, die in mijn leden is." Waar uit den mond des Allerhoogsten het kwade gaat en het goede, daar klage elk levend mensch vanwege zijn zonde. (Klaagl. 3:39.) De natuurlijke mensch klaagt en hij streeft naar zelfverbetering. De gelovige klaagt ook over zijn zonde, al weet hij, dat hij de vergeving der zonden heeft. (Ef. 1:7; Kol. 1:14.) Hij weet, dat het conflict duren zal, tot hij verlost wordt uit dit lichaam des doods. (Rom. 7:24.)

God heeft ons gesteld tot zondaars met de begeerte naar heiligheid in het geweten, waarbij dat geweten gesteund wordt door de wet en door het in Christus vernieuwde verstand. Dat moest leiden tot een conflict. De mensch werd tot een strijder, die telkens de nederlaag lijdt tegen den dood, die in zijn leden is, opdat hij leren zou, zich tot God te wenden. Voor Israel werd de wet de pedagoog om hen tot Christus te leiden; (Gal. 3:24.) voor den Heiden deed het geweten denzelfden dienst, al bracht het hem niet zoo ver. Ook de Heidenen kennen den drang naar heiligheid wel en de begeerte naar verzoening. Gode zij dank! Hij, die de velen tot zondaren heeft gesteld, zal hen ook tot rechtvaardigen stellen.

Laten we dan niet zeggen, dat God elke zondige daad wil, die ik doe. God wil, dat ik heilig zal zijn, en dat ik zal strijden tegen elke zondige daad of gedachte, die in mijn hart opkomt. Dat is ons geopenbaard.

Een geheel andere zaak is, dat God uit het kwade, uit de zonde van den mensch het goede kan doen voortkomen, ja, dat

Hij de zonde gebruikt tot Zijn doel. De Schrift geeft ons daarvan voorbeelden. De broeders zondigden, toen zij Jozef naar Egypte verkochten. Jozef zegt daarvan: "Gij hebt mij herwaarts niet gezonden, maar God zelf." (Gen. 45:8.) "Gij hebt kwaad tegen mij gedacht, maar God heeft dat ten goede gedacht." (Gen. 50:20.) — Tot Farao zegt God: "Hierom heb ik u verwekt, opdat ik mijn kracht aan u betoone, en opdat men mijn naam vertelle op de gansche aarde." (Ex. 9:16.) En wanneer Farao's hart dreigt te bezwijken, dan lezen we telkens, dat God zijn hart versterkte. (Niet: verhardde, zooals de gewone vertaling heeft.) — En van de kruisiging zegt Petrus: "Dezen, door den bepaalden raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen en door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood." (Hand. 2:23.) "In der waarheid zijn vergaderd tegen Uw heilig Kind Jezus, beide Herodus en Pontius Pilatus met de Heidenen en de volken Israels, om te doen wat Uw raad te voren bepaald had, dat geschieden zou." (Hand. 4:27, 28.)

De broeders van Jozef, Farao, de oversten der Joden, zij zondigden wel bewust; ze volgden hun eigen wil, en toch deden ze, wat Gods raad bepaald had. God wilde, dat de broeders Jozef zouden verkoopen; dat Farao Israels uittocht zou weigeren; dat Joden en Heidenen Christus zouden kruisigen. Maar zij, die Gods raad uitvoerden, wisten daar zelf niets van; zij volgden den wil van hun eigen booze hart.

Daar hebben we gevallen, dat een mensch een bepaalde zonde doet, omdat God die zonde wil gebruiken tot Zijn doel, terwijl de mensch meent, dat hij zijn eigen wil doet. En bij zulke gevallen kunnen wij niet anders dan de hand op den mond leggen en zwijgend aanbieden. Dat gaat boven ons verstand: dat een booze daad de daad is van een mensch, waardoor hij zich schuldig maakt, en dat hij tegelijk doet, wat God wil, dat hij doen zal. Dat zullen we nooit begrijpen; het is een van de dingen, die voor ons beperkt verstand te hoog zijn, zoodat we het moeten overlaten aan den alleen wijzen God. Wel weten we, dat de daad

van Jozef broeders hun vergeven is. We weten, dat de Heer Jezus voor Zijn moordenaars vergiffenis gevraagd heeft, omdat ze niet wisten, wat ze deden.

God kan uit het kwade het goede doen voortkomen. God kan de zonde van den mensch opnemen in Zijn wereldplan, wanneer het Hem behaagt. God heeft de zonde van Adam in Zijn wereldplan opgenomen. Dat zijn dingen, die Hij ons gezegd heeft. Maar wat onze logica daaruit meent te kunnen afleiden, is daarom nog niet waar. Wanneer ik een booze gedachte denk tegen mijn broeder, dan zondig ik een zonde, die voor een ander geen gevolgen heeft. Te zeggen, dat God gewild heeft, dat ik die gedachte denk, dat grenst aan Godslastering.

Laten we van Gods verborgen raad afblijven en ons houden aan Zijn geopenbaarden wil. Die wil zegt duidelijk, dat wij niet moeten zondigen. Laten we van den mensch geen machine maken, die willoos doet wat hij doet. God heeft den mensch een wil gegeven, en dien wil moet hij gebruiken om God te gehoorzamen, God oordeelt den mensch naar zijn werken. God brengt ook de geloovigen voor het prijsgericht van Christus, (2 Kor. 5:10.) opdat ze wegdragen wat ze gedaan hebben. Indien het waar was, dat de mensch zijn zondige daden doet, omdat God het wil, dan draagt God de schuld en de mensch gaat vrij uit.

Doch laat me nu ook niet gaan redeneeren. God zegt ons, wat we doen zullen; Hij zegt ons niet, wat Hij met onze daden wil doen.

A. Lukkien